

Vasárnap

Januar 11.

DEBRECZEN-NAGYVÁRADI ÉRTESÍTŐ.

1846. első félév.

3.

4-ik évfolyam.

Ez ÉRTESÍTŐ, melyben adás-vevés, kereskedési-gazdasági 's más illyes hirdtetmények közöltet-
nek, Debreczenben minden hétfőn, Nagy-Váradon csütörtökön jelenik. —

Fél évi előfizetés házhoz küldve Debreczenben 's Nagy-Váradon 1 — postán bár hora 2 — for.
ezüsten. Előfizetni lehet mindenkor a' Tudakozóintézetben.

(NV. 3.)

HIRLE T.

(1. 3.)

K Alulirt tisztelettel jelenti a' nagyérdemű közönségnek, hogy nálla az 1834-ki status lot-
teriából sorsok, a' bécsi ár szerint találtaknak, melyeknek húzásuk e' f. év Február
1-sőén leszén, ezen sorsok, a' még hátra lévő kevés számokra is gazdagon ellátott nyereményekre néz-
ve, minden statusok lotteriából sorsok között a' legjobbak és legkedvezőbbek, azért is mivel már
csak 35,000 sorsok vannak ezen lotteriában, melyek közül ez évben 1800-at húznak ki, 's így minden
sorsra egy bizonyos nyeremény esik, későbbi húzásokban pedig egy ilyen sorssal 225,000, 250,000,
300,000, és 320,000 forint p. pénzben lehet nyerni, az érette kiadott összevegt soha-et nem veszti, sőt
az 1834-iki terv szerint a' meghatározott ár kétszeresen t. i. 500 forintért 1,000 frtot bizonyosan nyerni
fog az utolsó húzásban, ez évi nyeremények e' szerint vannak, u. m. egy bizonyosan nyerni fog 200,000
frtot pengő pénzben, egy 35,000, egy 15,000, egy 12,000, egy 7,000, egy 6,000, négyen per 5,000, né-
gyen per 3,000, négyen per 2,500, öten per 2,000, tízen per 1,500, tizenötön per 1,100, húszan per 1,000
ötvenötön per 900, hetvenen per 800, nyolczvan öten per 750, százhuszan per 740, és 1391-en mindenik
720 fr. pengő pénzben. Ezen 1834-iki status lotteriából vannak az alulirtnál még tíz részvényi játékok
mindenik öt ötödresz különböző numerusokból álló sorsokkal egy ötödresz nyereményre öt pengő frt. e-
lőre való fizetésért, mely csak azért is igen jutányos, mivel ilyen öt ötödresz sorsok, a' mostani ár
szerint 800 pengő forinton felül érnek, mely részvényi játékok különösen ajánltatnak. — A' lebergi
háza is vannak sorsok, páros és páratlan számmal, melyek közül az elsők e' f. évben Január 31-én
még két húzásban minden nyereményekre játszanak, csak az alulirtnál 2 fr. 50 kr. az utóbbi páratlan
számmal pedig a' melyek csak egy húzásban játszanak 2 fr. 20 kr-ra lehet kapni.

NVárad Januárius 5-ken 1846-ik évben.

Faur Gábor m. k.

(D. 168.)

NARANCS

(3. 3.)

**lítői frs túró, löcsel igen jó fővő
lenese és borsó véka száma, a' szokott cik-
kekkel, jutányosan találatik fúszérarus Tókos István
böltjában.**

Sipos János aranyozó,

Debreczenben, Harminczados utczában 2559-ik sz.
alatti házban, mindenféle körbe tartozó aranyozási
szolgálatát ajánlja.

(NV. 1.) Építményi hirdetés. (2. 3.) (NV. 4.) Eladó ó borok. (1. 3.)

Tekintetes nemes Arad megye Kreszta-Ménés helységében, a. n. m. m. k. Helytartótanács az 1845-ik évi Sz. András hava 18-án 41,427. sz. alatt kelt kegyes rendelvénye nyomán 1846-ik év Február 6-án reggeli 9 órákor, az ujonnan felépítendő g. e. szent egyház eránt a' szokott árlejtés fog tartatni, mire nézve az elégséges vagyon, erkölcsiség és dologértésről ösmérés vállalni kívánók, 5 száztólí bálnompénzzel ellátva meghívattatnak. — Ezen építménynél előforduló munkák következendőképpen vannak előlegesen kiszámítva.

Sz. NVárad városában a' Kőrös utcán Nagy József úr házában több évi bakator veres 's többféle 1836-iki ó borok találatnak illeendő áron.

(D. 16.) Árverendő ház. (3. 3.)

Debreczenben, nagy czepléd utsza déli során, a' 2572-ik szám alatti ház, mely már az Ertesítő 48., 49., és 50-ik számaiban mint eladó hirdetve volt, az illetők megegyezésé folytán, a' közelebbi jövő vásár' hétfőjén, az az Januarius 12 kén délutáni 3 órákor dobszó melletti árverésre ki fog tétetni. —

Ál (maszk) ruhák,

mindenfélék, különösen csinos uj dominók, használás végett egész farsangon által, jutányos díjjért találatnak a' NVáridi tudakozó intézetben.

Táncztanítás NVáradon.

Alulirt, a' NVárad-Olaszi t. cz. közönségnek előre is tisztelettel adom hírül, hogy f. 1846. évi Február hó elején okvetlen elkezdem táncztanítási óráimat. Addig is a' már ott helybeli táncz mester Kálmán György urnál, mint általam megbizotnál — mindenki, ki részt kíván venni a' tölem leendő táncztanításban — magukat innélbél bejelenteni sziveskedjenek, hogy megérkezésemmel, ez által is időt nyerve, — azonnal folytathassam táncztanítási működésemet. —

Veszter Sándor,
táncztanító.

(NV. 178.) Építményi hirdetmény. (3. 3.)

A' nagy méltóságú magyar királyi udvari kincstár e' f. 1845-dik évi Szent András hó 19-én 43,490-ik sz. a. kelt kegyes rendeletével, a' Nagy-Halmágyi királyi Söház épületek körül többféle javításokat és újításokat megengedni kegyeskedett és e' czélra az összes munkákra 3750 forintok pengő pénzbe utalványoztattak. Ezen építményi munkák, anyagok, napszamos és fuvarokkal együtt a' Nagy-Váridi királyi Sö-hivatalnál Csütörtökökén a' jövő 1846-ik év Februarius 19-én reggeli 10 órákor tartandó szokott árlejtés utján azon mesterembereknek fognak által engedetni, kik a' felelőseget magokra vállalhatják és 350 forintokat kész pengő pénzben vagy hypotheca által letenni képesek. A' tervek, költség, kiszámítások és egyéb feltételek addig is az alolirt irodájában megtekinthetők.

Költ Nagy Váradon Dec. 22-kén 1845-ik évben
Schmidt György
NVárad kerül. k. igazgató mérnök.

(NV. 179.) Egy utazó hinto (3. 3.)

mely Bécsben készült használt ugyan, de egy általjában jó karban van, szükséges ládakkal, és hátulso bőrös ládával ellátva eladó. — Bővebben értekezhetni róla a' NVáridi tudakozó intézetben. —

	P. pénz.	
	fr.	kr.
A' köműves munka	1328	—
Napszamosok ha ingyen a' községtől ki nem szolgáltatnak	445	—
A' köműves anyagok	1834	—
Az anyagok fuvarozására ha ingyen nem tevődne	130	—
Az ács munka	445	—
A' napszamosok mint feljebb	20	—
Az ács anyagok az ingyen adandó tölgyfákon kívül	358	—
Az asztalos munka és anyagok	398	—
A' lakatos munka és anyagok	186	—
A' kovács munka	507	—
Az üveges munka	52	—
A' képfestő munka	70	—
A' harangöntő munka	264	—
Összesen	6037	—

A' tervezet, valamint az egyéb feltételek az alulirtnál addig is megtekinthetők.

Költ NVáradon Dec. 24-ik napján 1845.

Smidt György m. k.

NVáridi kir. kam. igazgató mérnök.

(D. 1.) Köles, búkköny, repcze. (2. 3.)

A' derecskei uradalomnak 20 köből kölesse, 52 köből fekete búkköny magva, 22 köből szelid vetett és 40 köből vad repcejeje, akár Várad akár Debreczenig való vitel lekötölezésével eladó találatik, a' hely színén kiakudható és általvehető.

Derecskén December 28-kán 1845.

Vadász Pál,
uradalmi tisztartó.

(D. 2.) UJ PUSKAMÜVES. (2. 3.)

Alulirt minden ujabb divatu stréttel és golyóbbissal lövő puskák, 's e' körhöz tartozó bármí finom munkák' pontos, 's jutányos ár melletti szolgáltatomat a' helybeli, 's vidéki t. cz. közönségnek tisztelettel ajánlom. — Lakásom van Debreczenben a' piacson t Rádl József úr házában.

Puskás.

(Debreczeni két Casino.)

A' Debreczeni két Casinonak egyesítése, őt évek óta, nem csak közbeszélgetés: de gyakori kísérlet tárgya volt. A' némelyek által annyira ohajtott czél, soha sem sikerült. Értekező mindenkor azon párthoz tartozott, mely az egyesülést jónak nem tartva, annak létesülését tehetése szerint elengedte, 's a' többségnek helyeslését, némelyeknek rosztalását nyerte küzdelmeinek díjjául. Közlebbi napokban gúnyos bántalmakkal illeltem, melyek vizsitorláni az illedelmen alólnak tartva, 's elő sem sorolva, elégtételül 'a' nyilvánosság térére lépek; még kissé ismeretlenebb indokaimat az irodalom küzdterére álítom olly czélból, hogy ha a' józan közvélemény által helyeslésre méltatnak, érdemljenek diadalt, ha józan okosság, 's gyakorlati felfogásból merített ellenokkokkal legyőzetnek, szolgáljon az nekem, 's azon pártnak melyhez tartozom, fölvilágosításul. Szándokom, azt hiszem, férfias és nem illedelmetlen, következőképen bár kinek sem válhatik gyalázattjára, nyilvánosan harczarkelni. Mielőtt okaim elősorolnám, szölok 'a' honi Casinok keletkezéséről, 's czéljáról, 's ezeknek folytatásán 'a' helybeliekről is.

Köz tudomás szerint, az első Casinót N. M. Gróf Széchenyi István ur alapította. Pesten ez előtt mintegy 10 évekkel, reménylve, hogy példáját követendik 'a' honnak több részeiben, 's' czélja volt 'a' nemzeti mivelődés nagy és dicső tárgyat előmozdítani, 'a' többféle rendűeknek társalgási érinthetésebe hozatalával, az olvasási ingernek 's' hajlammak élesztésével stb. A' nemes Gróf terve sikerült, mert 'a' hon vidékein, mint 'a' tavasz bájoló-virágai, úgy tűnedezték elő mindenfelé 'a' Casinók, 's' olvasó társulatok, 's' hogy 'a' jelen magosabb fokán álló nemzeti művelődésnek, 'a' többször érintett intézetek voltak fő emeltyűi, kétséget nem szenved.

Debreczenben 'a' pesti Casino keletkezése után pár évvel, szinte létesült egy, 's' ált több évekig magában. Ezen egy Casino, illy népes város miveltebb lakosainak igényeit nem elégíthette ki. Az iparúzó osztályból állitják többen, hogy abban némi lenézést is vettek észre, 's' czámosan félrealloztak 'a' miatt. Illy viszonyok közt létesült Debreczenben ez előtt öt évvel egy másik Casino is, mely részvényeseinek többségéről, polgárinak nevezetett, az elsőnél részvény-díjra nézve olcsóbb, modorára nézve szabadabb*, bel intézkedéseire takarékosabb, olvasási élvezetere nézve élénkebb, miknek következése lón, hogy illy rövid idő alatt is, több ezerekre menő tőke pénzt halmozott össze, mi biztosítja az egyesületnek szilárd fölmaradását, jövőndőben több kényelmekkel élhetést, sőt talán, egy ház szerzehetése is reményt nyújt; következése lón továbbá, hogy részvényeseinek száma kétszeresen felülhaladja 'a' régibb Casino részvényeseinek számát.

* Értelm az alatt vendéglővel egybekötöttet, 's' 'a' játékok teremben 'a' kalap föltetést, mi 'a' dohány füst gözétől óvja az egészséget.

Mikint már feljebb is megjegyezém, 'a' két Casinónak egyesítése több ízben próbáltott, 's' én mindannyiszor ellene vívtam, 'a' panaszos kifakadások' elhárítása, az igazság, 's' miveltség terjesztésének érdekeiből indúlva. A' közzítatkozasokban nyilvánított ismeretes előterjesztéseimen kívül itt következnek azok: melyek belső meggyőződésemet erősítették, 's' melyek megczáfolandók.

1. Valahányszor szőnyegre került ezen dolog, nagy része 'a' polgári Casinonak oda nyilatkozott, hogy ha többséggel döntetnék is el az egyesülés, nem fog benne megnyugodni, 's' később elszakadni, 's' magát más helyen újontan alakítani: 's' miután ez nem igaztatás által ébresztett, de ugyszólván magában fölbuggyanó álhatatos akarat volt, eleinte mindjárt láttam, hogy az egyesülés szakadást hordoz méhében, 's' ha többségre vergődne is fel, egy része 'a' polgári Casino részvényeseinek megosztatnék aránylagos tőke pénzbeli 's' könyvtári stb. illetőségétől, 's' mérges panaszokba nyujtott volna okot stb. De kétségessé tette volna az egyesült Casinónak biztos fölmaradását is, miután 'a' nagyobb költségu szállás és bútorozás kiadásai legalább 400 részvényestől bejövő összevgre volt tervezve, 's' e gyűedül 'a' részvény főemelésé segíthetett volna 'a' bajon, mi ismét átjálbanam nem tetszett 'a' többségnek.

De 'a' szakadást elő idézte volna nézetem szerint maga 'a' szállás tére is. En vizsgálatra szilottak fel bár kit is, tekintse meg főleg egy teli estvén az egyik és 'a' másik Casinót, mind 'a' teke-asztal, mind 'a' ját-szó asztalok el vannak foglalva 's' így 'a' mulató községe ellepi egyik helyen is másikon is 'a' tért. Már most ha egyesülne akár hol, 'a' tér szűke szorítaná ki 'a' mulatók egy részét, 's' az egyesület számos egyénei, kéntelenítettnek mintegy kirajzani, 's' másutt keresni alkalmat, othagyva gyűjtött értékőnek aránylagos részét, mi ismét kedélyt zavaró sajnálkozásra adna okot. — Ha balgaságnak tartanók, két egy-testvér, csupa szeretetből egy köpönyegben teljes alkalmatlansággal járni kelni: épen olly helytelen azt igényleni hogy 'a' két Casino, csupa testvéri szeretetből nélkülözze 'a' bővebb, bár két helyütt álló szállási alkalmat élvezetét: mert alkalmas szállás, mely mind 'a' két egyesület tánczvigalmainak, két teke asztalnak stb. befogadására elegendő lenne, 'a' városban nem találattik.

2. Társulatok válatatai egyesek válatatai ábrázolják, 's' ha egyeseknél igazságosnak találjuk azt, hogy bizonyos válatatra indúlva, egyenlő rendelkezési jogot tartson föl, illő az értékű erőt is egyenlő mennyiségben kiállítani, egysenlyba kellett volna 'a' két Casinonak az egyesülés előtt tenni pénzerejét, mihez 'a' részvényeseknek nem igen volt és lenne kedvök, ezt nem téve pedig, alkalmatlan szemrehányásokra, 's' ingerültségre nyujtottak volna 's' nyujtanának alkalmat.

3. Kérdem: mi 'a' Casinoknak czélja? felelet 'a' mivelődésnek mulatságos úton olcsó terjesztése*, 's' 'a' Casinokat, olvasó társulatokat méltán tarthatjuk

* Értelm ez alatt 'a' többek közül, felette számos hírlap és könyv olcsó olvasatását.

a' mivelődés gyaráinak 's ha ez igaz, pedig szerintem czáfolhatlanul igaz, úgy nem annak kell örövendeni, nem azon kell törekedni, hogy több Casinók olvadjanak egyé: de azt kell óhajítani, hogy minél többek létesüljenek, még pedig különböző részvénydíjjakkal, hogy azoknak jövedelményeiben a' pénzerőre nézve tehetetlenebbek is részesülhessenek. Nézetem szerint a' gyáripár virágzását valamely városban nem az bizonyítja, ha több gyárak olvadnak egyé: de az, ha minél több keletkezik. Részemről óhajtom őszintén, hogy minden jó czélú intézet, milyen mind a' két Casinók, éljen és szaporodjék, mert valamint a' természetben egyik hasznos növény, egymástól bár különböző belrendszerral gyarapodva gyümölcsöt érlelhet a' tulajdonos javára: így működhetnek, használhatnak jó czélú társulatok is egymás szomszédságában. A' honi Casinók állapota nézeteimet látszik pártolni; ugyanis a' mivelség terjedésének óhajásával egy irányban, nem olvadnak, egyesülnek kevesebb számba, de szaporodnak, Pesten volt kezdetben egy, most van hat; Kassán, Miskolczon egy, most van mindeütt kettő sat sat, 's haladásnak tekintem városunkb' is most azt, miként egy pár magas mivelségű egyéntől hallám, hogy ismét egy olvasó társaság van születési vajadások közt; 's óhajtom a' kereszt-ségi vigalmat minél előbb szemlélhetni.

Hallva mivelt egyéntől azon ellenvetést, hogy a' társulatoknak elkülönözése, kátszati rendszerre 's szellemre mutat, miszerint minden osztályuak elkülönözve tartják ugyanazokat, 's ez gátlóná az alsóbb rendűeknek a' felsőbb rendűekkel való társalgási érintkezésé, 's így a' mivelődést is. Ez azonban nem áll, mert noha az egyik Casinó polgárainak neveztetik is, minden rendű mivelt egyén lehet annak tagja, és senki sem bír előnyökkel; a' szerény egymás irányban kiemeltes viseletet az alapszabályok rendelik, ki ellene vét fegyelmi fogásokkal rendre igaztattik, ki is rekesztethetik, sem azon szellem nem uralkodik a' polgári Casinóban, hogy ezen kívül másta lépni ne szabadjon, sőt igen számosan részvényesei vagyunk amannak is, 's óhajtuk fenállását 's virágzását, 's annak elenyészését akkor sem hittük, midőn azok is csüggedni kezdetek, kik csupán a' régibb Casinóban vettek részt. Én meg vagyok győződve, hogy sokkal többen vennének részt polgári Casinóbeliek, a' régibb Casinóban, ha a' jelen idő' terhes pénzvisszonyai gátul nem szolgáltatának. Ha azon tény áll, hogy a' kisbelleknek a' nagyobbalak társalgani üdves mivelségi tekintetben, úgy az emberi kötelesség nem csak azt igényli, hogy a' kisbellek gebezhedjenek, sovárognak azok után, kik magokat nagyobbaknak hiszik és tartják: de parancsolja azt, hogy az erősebb, a' nagyobb, nyájasság-

gal lépjen le a' nállánál kissébbekhez, 's terjeszse a' társalgás útján a' mivelség magasztos üdvét; de e' részben még sok óhajítani való van városunkban.

4. Némellyek azt állítják, nem illik Casinónak korcsmában, csapszékben szállásolni. Erre azt adom feleletül, szállásunk nem azas hely, de első vendégfogadója a' városnak, hova majd minden nap szállnak fő rendűek, 's egykor, ha nem csatlakozom, fenséges uralkodó háznak tagjai is időztek. Így ezen ellenvetés, gúgszulte feszültség nyilatkozata, 's úgy vélem azon tény, hogy mind ez ideig, alig volt példája a' mértékletlenségi megfélejtekezésnek egyesületünkben, noha egy fedél alatt van a' vendéglővel, legnagyobb erőssége egyesületünk erkölcsi szilárdságának. Egyébiránt arra törekszik az egész egyesület, hogy pénzereje illő mértékre gyarapodván, bár többbe kerülő alkalmasabb szállást fogadjon.

Költ Debreczenben 7-dik Január 1846.

Batásházy János m. k.

Szórejtvény.

Társalkodni megszüntem már

A' földi halandókkal,

Éreztettem sok jót rosszat,

Mondják hajdan azokkal;

* * *

Két végső soha sem hever,

Hogy élj, benned szüntelen ver;

Három, végsőn hogyha nagy,

Kerted 's szőlőd gyakran fagy.

(Sz. János.)

Előbbi rejtvény.

- 1.) A' gombos-tő fejek. — 2.) A' tele hordóba. —
- 3.) Mivel ő erősebb, különben a' farka mozgatója a' kutyát. — 4.) A' szőrösre.

Piaczi ár v. g.

Köböl

	Debreczen		N. Várad.		Miskolcz.	
	Dec. 23-dn		Dec. 24-én		Dec. 14-dn	
	felső	alsó	felső	alsó	felső	alsó
Tiszta búza . .	300	270	290	250	320	300
Kétszeres . .	250	210	240	180	300	280
Rozs . .	220	200	170	150	260	250
Árpa . .	150	140	110	100	170	160
Zab . .	104	160	87	80	100	95
Tengeri . .	140	130	126	110	160	140
Köles . .	200	—	—	—	180	160
Kása . .	300	280	320	280	—	—
Szalonna máza						
20—28 fr.						

Lotteriasz kiött számok Budain Dec. 24.) 22. 90, 70, 20, 15. — Kassain Dec. 17.) 27, 20, 8, 36.] 57.

Szerkeszti 's kiadja Balla Károly. — Nyomatik Debreczenben Tóth Endre által.